

Verslag van de vergadering van de ad hoc Statencommissie Omgevingsvisie d.d. 12 juni 2017

Aanwezig:

Voorzitter: drs. C.J. van Kranenburg

Lid van GS: mw. drs. M.J.W. Maasdam

Commissieleden:

mw. E.J. Broere-Kaal (PVV), ing. L.C. van den Dikkenberg (SGP), H. van Deún (PVV), mw. ir. A.A. Ens (VVD), drs. C. de Heer (ChristenUnie), mw. drs. E. Kotkamp (GroenLinks), mw. M.G. Noordenbos (SP), P.D. Overkleef (D66), A.J. Schaddelee (ChristenUnie), mw. dr. A.J. Vlam (VVD) en C. Westerlaken (CDA)

Van ambtelijke zijde aanwezig:

dr. R.J. Poort (adjunctgriffier) en mw. W. Voorneman-Rijkers (verslag)

1. Opening

De voorzitter, de heer Van Kranenburg, opent de vergadering met een woord van welkom.

2. Mededelingen

- Bericht van verhindering is ontvangen van de PvdD en de PvdA.
- Gedeputeerde Maasdam memoreert dat de PvdA schriftelijke vragen heeft ingediend. Op voorstel van de voorzitter wordt besloten de vragen en de beantwoording bij het desbetreffende agendapunt 6 aan de orde te stellen.

3. Verslag Ad hoc commissie 8 mei 2017

Het verslag wordt conform vastgesteld.

4. Termijnagenda (versie 10 mei 2017)

Op voorstel van gedeputeerde Maasdam wordt in de Termijnagenda opgenomen dat op 4 september a.s. de Participatie- en Communicatienotitie aan de orde kan komen en in 2018 de Kadernotitie.

Met inachtneming van het vorenstaande wordt de Termijnagenda vastgesteld.

5. Rondvraag

De heer De Heer memoreert dat in een van de sessies over de Landbouwvisie (Maarsbergen) naar voren werd gebracht dat het element landschap werd gemist. Geïnformeerd wordt of het niet gewenst is om te komen tot Landschapsvisies naast of geïntegreerd in de Landbouwvisies als bouwsteen voor de Omgevingsvisie.

Gedeputeerde Maasdam antwoordt dat de twee bijeenkomsten ter zake van de Landbouwvisie vooral waren bedoeld om zaken op te halen; daarbij is het punt van de ChristenUnie naar voren gebracht. In de fase die nu rondom de Landbouwvisie wordt ingegaan, wordt met partijen de dialoog aangegaan in de vorm van 'thematafels'. Afhankelijk van wat daar uitkomt, zal moeten worden bekeken hoe in de Landbouwvisie met het thema landschap wordt omgegaan.

In december 2016 hebben de Staten de PRS/PRV en de Natuurvisie vastgesteld. De keuze is gemaakt om geen aparte Landschapsvisie te formuleren, omdat dit beleid is opgenomen in de PRS. Hetzelfde geldt voor de Kwaliteitsgidsen Utrechtse Landschappen, waarin de kernkwaliteiten eveneens zijn omschreven.

De heer De Heer merkt op dat tijdens de bijeenkomst in Maarsbergen vanuit gemeenteland geluiden te horen waren die ervoor pleiten de Kwaliteitsgidsen niet alleen als vrijblijvende inspiratiebron aan te bieden, maar hiermee iets te doen. Dat gesprek wil spreker op gang brengen als het gaat om de Landschapsvisie in relatie tot de Landbouwvisie.

Gedeputeerde Maasdam geeft aan dat ook rondom de Landbouwvisie een participatietraject wordt ingegaan, waarin dit punt opnieuw aan de orde kan komen. Een separate Landschapsvisie wordt op dit moment niet voorzien, maar zij onderschrijft dat dit ergens moet landen.

De voorzitter merkt op dat in de startnotitie wordt gesproken over de beleidsneutraliteit. Dat houdt in dat hetgeen o.a. in het kader van de PRS/PRV is vastgesteld op het gebied van Landschappen in een of andere vorm in de Omgevingsvisie en –Verordening terecht zal komen. Het is aan de politiek om te bewaken of dat in de juiste proporties en bewoordingen geschiedt.

6. Statenvoorstel Startnotitie

Gedeputeerde Maasdam licht toe dat in het voorliggende stuk de voorzichtig te zetten stappen vooruit zijn verwoord richting de invoering van de Omgevingswet. Het proces wordt niet van A – Z dichtgetimmerd, hetgeen ook niet de bedoeling is. In de vorige bijeenkomst is uitvoerig gesproken over participatie. In het voorliggende stuk is een passage opgenomen hoe de provincie daarmee om wil gaan. Het is van belang dat de participatie goed wordt gestructureerd en die verwachtingen ook worden gemanaged. De opmerkingen van PCL en ARK hebben daarbij al geholpen. Spreekster is benieuwd naar de reactie van de commissie.

De voorzitter geeft in de eerste plaats het woord aan mevrouw De Wit van de PCL.

De bijdrage van de PCL is als bijlage bij het verslag gevoegd. Korthedshalve zij verwezen naar de inhoud.

Mevrouw Ens is het eens met de opvatting van de PCL dat er ruimte moet zijn voor nieuw beleid. De provincie heeft echter ook lange termijn beleid geformuleerd waarover slim is nagedacht en waaraan in haar visie ook moet worden vastgehouden. Geïnformeerd wordt wat de PCL precies bedoeld met ruimte voor nieuw beleid, in de zin waarover dat bv. zou kunnen gaan.

Mevrouw De Wit antwoordt dat geenszins is bedoeld dat afgezien moet worden van datgene waarover slim is nagedacht. Er is echter veel ontwikkeling gaande bv. de Energietransitie, de Landbouwvisie en verhoudingen veranderen. Zonder dit specifiek te benoemen doet de PCL een oproep aan de provincie om gaande het proces om zich heen te blijven kijken wat er zich aan ontwikkeling voordoet en dit in ieder geval niet uit te sluiten, maar waar nodig te betrekken.

De heer Schaddelee is van mening dat de Staten niet altijd consequent en eenduidig omgaan met de adviezen van de PCL en de ARK. De ChristenUnie kan zich voorstellen dat de adviezen van de PCL en de ARK, die zich lenen voor een debat, worden besproken in de commissies en wellicht zelfs de Staten daarover een uitspraak te laten doen. Spreker informeert hoe de PCL en de commissie hier tegenover staan.

De heer Westerlaken waardeert de aandacht van de ChristenUnie voor de adviezen van de onafhankelijke adviseurs; de onafhankelijke adviseurs zijn niet voor niets in het leven geroepen. Het betreffen echter adviezen en geen voorstellen. Het CDA is er geen voorstander van in discussie te gaan over adviezen als waren het voorstellen; daar zit het verschil. Het CDA verneemt de adviezen graag en hecht eraan daarover desgewenst verduidelijkende vragen te stellen. Dat neemt het CDA vervolgens mee in haar beoordeling van de voorstellen waarop de adviezen zijn uitgebracht.

Mevrouw Kotkamp deelt mee dat zij zich aansluit bij het standpunt van het CDA. Zij zou wel toejuichten als de adviezen een stevigere plek krijgen in de behandeling van het voorstel waarop het advies van toepassing is. In die zin vindt zij de wijze waarop hiermee in deze ad hoc commissie wordt omgegaan een prettige vorm van werken; zij pleit ervoor die vorm te handhaven.

De heer Van den Dikkenberg sluit zich aan bij het betoog van voorgaande spreekster. De SGP heeft tegenwoordig de gewoonte om de adviezen van de ARK standaard te laten agenderen in de commissie, zodat een reactie van GS kan worden ontlokt.

Mevrouw Ens deelt mede dat zij zich kan vinden in het betoog van het CDA. De fracties kunnen de adviezen betrekken in hun betoog en daarover desgewenst de discussie aangaan. Die gelegenheid is altijd aanwezig, op grond waarvan het advies wat de VVD betreft niet behoeft te worden geagendeerd.

De heer Van Deún deelt mede dat de PVV er geen voorstander van is dit soort adviezen plenair te behandelen in de commissies of de Staten, tenzij deze zijn geagendeerd. De PVV sluit zich derhalve aan bij het standpunt van het CDA.

De heer Overkleeft deelt mede dat D66 zich aansluit bij het standpunt van het CDA.

Mevrouw Noordenbos hecht aan meer duidelijkheid over wanneer er al dan geen advies van de PCL komt. De voorzitter memoreert dat de PCL zowel gevraagd als ongevraagd advies uitbrengt. Het laatste komt ongepland op de Staten af. Door zowel GS als de Staten kan een advies aan de PCL worden gevraagd. Het is derhalve aan de Staten zelf om desgewenst vragen bij de PCL neer te leggen.

Mevrouw De Wit geeft aan dat hoe in zijn algemeenheid de adviezen van de PCL al dan niet waar aan de orde komen op andere plekken al meer is besproken. De PCL kan altijd om advies worden gevraagd. Het klopt dat de PCL er soms wel/niet is. In het Jaarprogramma is opgenomen waarover de PCL van plan is te adviseren. Concrete informatie daarover is te verkrijgen bij het secretariaat van de PCL. Ten aanzien van de Omgevingsvisie heeft de PCL in overleg de keuze gemaakt hierbij af en toe aanwezig te zijn om dicht op het proces in positieve zin aandachtspunten mee te geven dan wel kritische opmerkingen te maken. Het zou de PCL verheugen als de Staten dat aanhoren en overwegen; het is echter, zoals gezegd, geheel aan de Staten wat zij daarmee verder doen.

De voorzitter resumeert dat de adviezen van de PCL, conform de werkwijze tot nu toe, desgewenst kunnen worden besproken in de commissies; voorts kan van uit de PCL de behoefte bestaan een advies nader toe te lichten. Het is vervolgens aan de politiek om een en ander ter bespreking te agenderen. Spreker memoreert voorts de volgende door de PCL naar voren gebrachte aandachtspunten:

- Geen Participatienotitie opstellen, maar in het kader van het Koersdocument nadenken over participatie.
- Digitalisering wordt meer als gegeven gezien en te weinig als strategisch instrument waarmee de provincie iets zou kunnen.

Geïnformeerd wordt of hierover nog vragen of opmerkingen zijn.

De heer De Heer merkt op dat de provincie in het kader van de Omgevingsvisie moet inspelen op de Gebiedsvisies van derden. Ter illustratie wijst hij op de Perspectiefnota van de Stuurgroep Het Groene Hart; de op te stellen Gebiedsvisies door de U10, Food Valley, de Regio Amersfoort en drie gemeenten in het Kromme Rijngebied. De provincie maakt zelf een Gebiedsvisie voor Utrecht-Oost en de Waterschappen willen ook wat met de provincie. Lastig is echter dat deze plannen allemaal zonder burgerparticipatie zijn/worden opgesteld. Daarvoor zal derhalve iets verzonnen moeten worden. In die zin begrijpt spreker enerzijds het voorstel van het College om eerst in algemene zin na te denken over de wijze waarop in het proces vorm kan worden gegeven aan participatie; anderzijds voelt hij eveneens voor het meeliften met de inhoudelijke discussies die gemeenten met hun burgers over de Gebiedsvisies voeren.

De heer Overkleeft merkt op dat, voordat participatie kan worden toegepast op de inhoud, duidelijk moet zijn waarvoor de provincie dit wil inzetten en wat zij ervan vindt. Uit de vorige discussie is gebleken dat dit niet duidelijk is. Op grond hiervan hecht spreker eraan vast te houden aan de tot nu toe bedachte planning.

Spreker onderschrijft dat een visie op digitalisering en data-gedreven sturing van belang zijn. Zoals bekend heeft het digitale stelsel Omgevingswet echter nogal vertraging opgelopen. Dit moet wel eerst duidelijk zijn alvorens de provincie daarop zelf een visie kan ontwikkelen.

Mevrouw Noordenbos is van mening dat er scherp op moet worden toegezien dat de provincie zich ten aanzien van bepaalde beslissingen niet verschuilt achter participatie. De SP heeft behoefte aan richtlijnen die aangeven wat er in het kader van participatie moet zijn gebeurd. Zij kan zich daarbij voorstellen dat er een aantal vormen van participatie is waaruit een keuze kan worden gemaakt en bij die verschillende vormen van participatie uitgangspunten worden geformuleerd waaraan moet worden voldaan.

De heer Van den Dikkenberg deelt mede dat de SGP voorstander is van een Participatienota. Hij memoreert dat in MME een aantal voorbeelden aan de orde is geweest waarbij de provincie ter zake van dit onderwerp de plank volledig heeft misgeslagen. Het is van belang dat voor een dergelijk belangrijk onderwerp als de Omgevingsvisie een goede connectie met de burger wordt verkregen. Op grond van het vorenstaande, stelt de SGP voor hierover in bv. een 'heisessie' (evtl. i.a.v. de PCL) van gedachten te wisselen. Vragen zijn o.a. wat de participatiemomenten zijn, hoe daaraan invulling kan worden gegeven, op welke wijze de brug naar de burger wordt geslagen. Het resultaat van de 'heisessie' kan vervolgens als input worden meegegeven voor de Participatienota, die in september wordt besproken.

De heer Westerlaken deelt mede dat het CDA geen voorstander is van het advies van de PCL ten aanzien van de Participatienota. Er moet goed worden gekeken naar de realiteit van de betekenis van participatie. Thans is sprake van allerlei geïnstitutionaliseerde vormen van participatie (inspraak, zienswijzen). Die vormen horen bij de wetgeving anno 1980. In aanloop naar de Omgevingsvisie anno 2050 wil de provincie naar een andere vorm. Spreker memoreert in deze dat ook de ARK in de vorige vergadering heeft gezegd dat de provincie in deze andere instrumenten zal moeten gaan gebruiken.

Mevrouw Broere benadrukt eveneens dat heel goed moeten worden nagedacht over de wijze waarop participatie wordt aangepakt. Ter illustratie wijst zij op een participatiekwesitie in Soest dat volkomen uit de hand loopt en de burger als een leger tegenover de provincie staat, hetgeen heel ernstig is. De PVV is overigens van mening dat er wel een andere vorm van participatie kan worden uitgekozen, maar als de provincie haar denkwijze uiteindelijk handhaaft en dit afwijkt van de denkwijze van de burger, dan zal dit ook fout gaan.

De heer Van den Dikkenberg is van mening dat de inbreng van het CDA en de PVV precies het belang onderstrepen dat goed over participatie moet worden doorgedacht. De provincie moet zich ervan bewust zijn dat zij echt met iets anders te maken heeft dan doorgaans, waarmee zij al moeite heeft.

Gedeputeerde Maasdam merkt op dat in haar visie breed wordt gedeeld en eveneens door de PCL wordt bedoeld dat het ook om een cultuurveranderingsproces gaat. Die cultuurverandering vraagt van alles van de provincie, de Staten maar ook van buiten. Terecht wordt opgemerkt dat het heel erg mis kan gaan als dat niet heel zorgvuldig gebeurt. Zij memoreert dat met elkaar is aangegeven dat de provincie in deze fouten moet durven maken, omdat het een leertraject betreft. Daarom gebeurt het ook stapje voor stapje. Zij kan zich goed vinden in het voorstel van de SGP hierover in een andere setting, bv. in de vorm van een 'benen op tafel' sessie, te spreken i.a.v. de PCL en de Ark. Zij wil het tempo er echter wel in houden en feit is dat zij op 4 september a.s. de Participatie- en Communicatienota wil bespreken.

Mevrouw Kotkamp vreest dat een 'benen op tafel' sessie over dit onderwerp enigszins in een chaos onttaardt. Zij hecht belang aan het tijdpad. Zij zou het op prijs stellen de discussie te kunnen voeren aan de hand van enkele, buiten de reguliere paden gaande, kaders.

Mevrouw Noordenbos acht het doel van belang. Duidelijk moet worden wat de provincie met die participatie wil bereiken. Dan wordt ook duidelijk of de participatie al dan niet is gelukt. Ter illustratie wijst zij op een burgerparticipatiebijeenkomst waarbij zij recent aanwezig was en veel belanghebbende burgers niet zijn gekomen, waardoor het plan feitelijk door drie buurtbewoners werd bepaald. De vraag is dan wat de waarde van de participatie is.

De heer Van den Dikkenberg geeft, desgevraagd door de voorzitter, aan dat in zijn visie een van de kenmerken van participatie in uitgebreide zin is, dat er geen kaders worden gesteld. Hij kan zich voorstellen dat de discussie in de 'hei/benen op tafel' sessie wordt gevoerd aan de hand van de mislukkingen van participatie. Gesproken zou kunnen worden over welke vormen van participatie, waar voelt de provincie zich goed bij, welke ruimte/mogelijkheden kunnen worden gegeven, welke gaten ontstaan er, wat wordt voorzien aan cultuurverandering en of hieraan een budget moet worden gehangen. Er zijn wat de SGP betreft allerlei open eindjes en is het nog lang geen gemeengoed om zulke processen provinciebreed te handlen.

Mevrouw Ens memoreert dat in de vorige bijeenkomst in haar visie al (te) uitvoerig is gesproken over participatie. In die zin verheugt het haar dat dit in de voorliggende startnotitie weer enigszins tot een behoorlijke proportie is teruggebracht. Volgens haar is participatie niet zozeer het doel van de Omgevingswet, maar dat er initiatieven van onderop (gemeenten, bedrijven, burgers) komen. Uiteraard speelt participatie een rol. Zij onderschrijft dat de provincie dit netjes moet doen en in dit kader tot een nieuwe vorm moet worden gekomen. Het komt volgens haar echter goed als de Omgevingswet goed functioneert; daarin zit de invloed die mensen zelf hebben op wat er in hun omgeving gaat gebeuren. Dat zit niet in participatie in aanloop naar de Omgevingsvisie.

De voorzitter resumeert dat de commissie er behoefte aan heeft om in een informele sessie van gedachten te wisselen over de grenzen/mogelijkheden van participatie. Gedeputeerde Maasdam heeft inmiddels te kennen gegeven dat het moeilijk wordt voor het zomerreces nog een sessie te organiseren in haar aanwezigheid; na het zomerreces is de Participatie- en Communicatienotitie echter nagenoeg gereed. Op grond hiervan wordt op voorstel van spreker besloten nog voor het zomerreces voor de Staten een informele sessie te plannen, het resultaat daarvan ter kennis te brengen van de Statenleden die daarbij niet aanwezig konden zijn en van de gedeputeerde die daar dan nog al dan niet haar voordeel mee kan doen in het kader van de Participatie- en Communicatienotitie die op 4 september a.s. in deze commissie wordt besproken.

Spreker stelt vervolgens de startnotitie inhoudelijk aan de orde.

De heer Overkleeft merkt op dat in bijlage 3 staat dat digitalisering het beginpunt is en niet het sluitstuk. Elders in het stuk wordt echter geconstateerd dat de digitale standaarden nogal vertraging hebben opgelopen. D66 vraagt zich af in hoeverre het proces vanaf nu wordt belemmerd doordat die digitale standaarden en overigens de rest van het digitale stelsel zo lang op zich laten wachten. Op blz. 14 staat dat de U-10 en de Regio Amersfoort verwachten dat hun visies input zullen zijn voor de provinciale Omgevingsvisie. Geïnformeerd wordt hoe die integratie vorm gaat krijgen en of een soort precedent kan worden verwacht vanuit deze visies.

De heer Westerlaken merkt op dat thans feitelijk alleen de vraag wordt gesteld of het voorliggende stuk een startnotitie wordt gevonden in de ware zin des woords. De inhoudelijke discussie op onderdelen wordt in principe in de desbetreffende vakcommissies gevoerd.

Spreker spreekt zijn waardering uit voor de startnotitie. Daarin wordt omschreven op welke wijze de provincie straks met de Omgevingswet wil omgaan.

In het kader van de sturingsprincipes mag wat het CDA betreft het subsidiariteitsbeginsel als eerste worden genoemd. Dat doet in haar visie recht aan hetgeen de provincie van plan is met de Omgevingswet. Als daarmee wordt begonnen, zet dat direct de toon voor de hele Omgevingswet. Daar waar gemeenten het op kunnen lossen, moeten zij dit zelf doen. De provincie moet zich daar niet al te directief mee bemoeien. In het stuk wordt daarom ook gezegd, dat de provincie zich anders zal moeten gaan gedragen. Daarbij wordt een aantal gedragsvormen genoemd. Het CDA zou daarin iets meer willen terugzien van het begrip faciliteren. Bij faciliteren kan worden gedacht aan een scala van zaken die in de Omgevingswet aan de orde komen, w.o. de participatie.

GS zijn verantwoordelijk voor de programma's. Het CDA hecht aan inzicht op welke wijze de programma's worden ingericht. Spreker kan zich voorstellen dat de programma's straks worden gestuurd rondom de

thema's zoals Structuur en BMW; hij kan zich echter eveneens voorstellen dat dit rondom gebieden gebeurt, omdat integraal moet worden gedacht. Omdat in het Statenvoorstel wordt gesproken over het samenhangend geheel Omgevingsvisie, -verordening en programma's, is het wellicht goed als over de programma's iets meer wordt gezegd.

Spreker begrijpt dat het lastig is iets over de digitale omgeving te zeggen, omdat nog niet bekend is op welke wijze de kaders van de digitalisering eruit zullen zien. Het gaat echter om een visie tot 2050. Het is nauwelijks voor te stellen hoe de wereld er dan uitziet. Een ding is echter wel duidelijk, nl. dat de digitale wereld waarin dan wordt geleefd een hele andere zal zijn dan nu. De digitale omgeving is derhalve van essentieel belang. Dat vindt het CDA wat mager terug in de voorliggende startnotitie.

Mevrouw Kotkamp sluit zich aan bij de waarderende woorden voor de startnotitie. Het bevat precies wat van een startnotitie zou mogen worden verwacht, zowel qua proces als de vrij brede inhoudelijke kaders. Met betrekking tot de sturingsprincipes, mogen de maatschappelijke opgaven wat GroenLinks betreft vooropstaan. Geïnformeerd wordt hoe in dit proces de maatschappelijke opgaven worden bepaald. De vraag is of dit iets is dat uit een soort participatieproces ontstaat waarover PS/GS uiteindelijk een besluit nemen.

Aangegeven wordt dat er al wordt geëxperimenteerd met het gedachtengoed van de Omgevingswet en -visie. Dat lijkt GroenLinks goed. GroenLinks vraagt zich wel af wat nu qua instrumentarium al anders is. In aansluiting daarop vraagt GroenLinks zich af of er niet een bepaald risico is om er nu al op deze manier mee te experimenteren, zonder dat m.n. het juridische instrumentarium daarvoor beschikbaar is.

Er wordt een heel participatietraject opgezet, waarmee verwachtingen ontstaan. Uiteindelijk kunnen PS anders beslissen. De vraag is waar de grenzen liggen en wat er nu in het kader van deze experimenten niet mogelijk is wat straks bij de Omgevingsvisie wel mogelijk is.

Desgevraagd verduidelijkt spreekster dat de vraag is waarom de experimenten die nu worden gedaan als een experiment worden aangemerkt en waarom die niet binnen de huidige Omgevingswet kunnen; zitten daar bepaalde bv. al vrijstellingen in die voorsorteren op de nieuwe Omgevingswet, waardoor deze experimenten echt anders zijn.

Mevrouw Noordenbos sluit zich aan bij de vraag over de experimenten. Voor de SP is voorts van belang inzicht te verkrijgen in wat de verschillen zijn, in de zin van wat er straks heel anders gaat, wie er wel bij varen en wie juist moeten worden beschermd.

Geïnformeerd of er een mogelijkheid aanwezig is de Omgevingsvisie, die tot 2050 van toepassing is, tussentijds aan te passen/herijken.

De heer Van den Dikkenberg sluit zich aan bij de waarderende woorden voor de startnotitie.

Geïnformeerd wordt naar de verwerking van plannen van derden in de Omgevingsvisie.

Er zijn drie verplichte uitvoeringsprogramma's. Daarnaast worden er echter de nodige uitvoeringsprogramma's opgesteld. De SGP is er geen voorstander al te veel uitvoeringsprogramma's op te stellen, omdat dan aan de achterkant wordt dichtgeregeld wat juist aan beleidsvrijheid wordt verkregen met de komst van de Omgevingsvisie.

De heer Schaddelee merkt op dat sprake is van een spannend proces, waarbij het de kunst is om een goede startnotitie te maken. In de visie van de ChristenUnie is dat gelukt. De zoektocht is hiermee echter niet voorbij. De vraag is hoe een dergelijk integraal proces aangepakt moet worden; hoe beleidsterreinen op een goede manier worden geïntegreerd/gestapeld en in hoeverre dat al dan niet beleidsneutraal gebeurt. De ChristenUnie voelt wel mee met de opmerking van de VVD, dat niet alle wielen weer opnieuw moeten worden uitgevonden; er wordt echter ook voorgestaan zaken op een slimme manier in elkaar te laten passen. Dat vraagt soms dat zaken opnieuw worden doordacht. Dat zal in de toekomst bv. ook betekenen dat budgetten integraler worden georganiseerd, hetgeen impact zal hebben op de Begroting en Jaarcyclus van de provincie. Dat zijn allemaal vragen waarover lopende het proces met elkaar van gedachten zal worden gewisseld.

Voor nu is de startnotitie in de visie van de ChristenUnie voldoende.

In aanvulling op het pleidooi van het CDA, merkt spreker op dat wat de ChristenUnie betreft sprake zou mogen zijn van faciliteren 2.0, i.c. het pakken van de regie waar nodig. Op het ruimtelijk domein zijn nu eenmaal veel gemeentegrensoverschrijdende thema's; dat vraagt om een regisserende rol van de provincie. Regisseren gaat wat verder dan faciliteren.

In 4.4.2 worden drie verplichte programma's genoemd. De ChristenUnie pleit ervoor daaraan een programma over ruimtelijke kwaliteit toe te voegen. In het verleden is sprake geweest van een Provinciale Welstandscommissie; MooiSticht functioneert nog enigszins als zodanig. De ChristenUnie pleit ervoor elementen rond ruimtelijke kwaliteit ergens te borgen.

Mevrouw Kotkamp meent dat het vaststellen van die kwaliteit op verschillende vlakken dan alleen ruimtelijke ordening juist de clou is van de Omgevingsvisie, waarmee het derhalve geen apart thematisch programma zou moeten zijn maar juist integraal door alle andere programma's heen zou moeten lopen. De heer Schaddelee is van mening, dat het een het ander niet hoeft uit te sluiten. Hij kan zich voorstellen dat ook ergens in een programma moet worden vastgesteld wat wordt verstaan onder ruimtelijke kwaliteit en hoe dat als sturingsprincipe kan worden ingezet.

Mevrouw Kotkamp is er vanuit gegaan dat dit juist bij het vaststellen van die omgevingswaarden tot zijn recht zou komen, in de zin dat daar heel duidelijk de kwaliteit wordt vastgesteld met daarbij de eventuele toetsingscriteria.

Mevrouw Ens sluit zich aan bij de waarderende woorden voor de startnotitie. Het document is volwaardig qua proces en geeft enigszins inhoudelijk kaders aan wat moet worden gedaan. Het abstractieniveau blijft echter heel hoog en zij merkt zelf dat het lastig is om er grip op te krijgen en er met anderen over communiceren. Als het om communicatie en participatie gaat, is wellicht een suggestie om de cases die er in de praktijk al zijn te gebruiken om zaken uit te leggen/toe te lichten. Dat spreekt meer tot de verbeelding.

Ten aanzien van het beleidsneutraliteitsprincipe, informeert de VVD hoe dit uiteindelijk wordt bewaakt. Er wordt niet aan ontkomen dat zaken anders moeten. De vraag is hoe wordt omgegaan met nieuwe inzichten, waarmee in de visie van de Staten iets zou moeten worden gedaan. In het startdocument staat een lijstje van zaken die nog in ontwikkeling zijn; deze lijst is niet limitatief. Als dit echter wel het geval is, blijft er erg weinig vrijheid over nog iet te doen. Anderzijds is de vraag hoe ervoor wordt gezorgd dat dit uitzonderingen blijven.

Het verheugt spreekster dat de PCL eveneens aangaf dat er nieuwe kansen ontstaan. De VVD hoopt dat met de introductie van de Omgevingswet sprake zal worden van minder beperkingen/regels waarvan initiatiefnemers last hebben en dat dit bv. in de uitvoeringsplannen die er zijn niet, zoals de SGP al aangaf, op een manier wordt ingevuld dat het iets wegneemt van de vrijheid die de Omgevingswet gaat bieden.

De heer Van Deún spreekt richting gedeputeerde en betrokken ambtenaren een woord van dank uit voor de snelle totstandkoming van een startnotitie. Er ligt een uitvoerig document voor, waarin de PVV zich goed kan vinden als startdocument. Het is nog lang geen Omgevingsvisie, maar een begin daartoe. De PVV mist in het document het woord vertrouwen; vertrouwen in elkaar, in overheden onderling. De hele Omgevingsvisie gaat toch wel uit van het hebben van vertrouwen in elkaar en het samen naar oplossingen zoeken. Dat vindt de PVV nog wat onderbelicht in het stuk. Het is een culturomslag, zowel voor ambtenaren als voor de politiek. Inhoudelijk wordt daaraan in het startdocument nog weinig aandacht besteed. Het biedt weinig handvatten hoe daarmee in de toekomst moet worden omgegaan, ook als politiek. In de visie van de PVV is cultuur veranderen het moeilijkste dat er is.

In het Statenvoorstel wordt een budget gevraagd van ca € 7 ton, waarvan een gedeelte nieuw budget is. De PVV mist daarbij de financiële onderbouwing.

De heer Poort deelt mede dat door de PvdA de volgende, nog niet gestelde, schriftelijke vragen zijn ingediend.

1. Het stuk spreekt de insteek en prioriteit gegeven daar waar 'de provincie het verschil kan maken'. Wie bepaalt dat? In andere provincies is gekozen dat primair eerst gemeenten en waterschappen aan zet zijn. Waar wordt in Utrecht voor gekozen?

2. Als er provinciegrens overstijgende thema's zijn, kan dat dan ook leiden tot provinciegrens overstijgende gebiedsgerichte visies?
3. In de startnotitie benoemen hoeveel middelen en menskracht hiervoor ter beschikking worden gesteld.
4. Wordt de wijze van sturing geven vooraf vastgelegd of is dit een resultaat van het participatieproces?

Het verheugt gedeputeerde Maasdam te horen dat de startnotitie als volwaardig wordt gewaardeerd. Er is in deze veel en goed werk verricht door de betrokken ambtenaren; het verheugt haar dat dit ook als zodanig is benoemd.

Met betrekking tot het digitale stelsel, is lastig dat de provincie afhankelijk is van het Rijk. Zodra de ins en outs door het Rijk zijn verstrekt, heeft de provincie nog een tijd nodig om het geïntroduceerd te krijgen; dat duurt een jaar. De gegevens van het Rijk zijn nog niet beschikbaar; deze worden op zijn vroegst eind 2017 verwacht. Het digitale stelsel is voor de provincie van belang, omdat het een belangrijke pijler is onder de provinciale cultuurverandering. In de vorige vergadering is in de presentatie aangegeven dat de provincie het digitale stelsel goed moet inrichten, zodat alles goed is terug te vinden. Als de inrichting niet goed gebeurt, zal de provincie daarvan last ondervinden op het moment dat daadwerkelijk in de praktijk aan het werk wordt gegaan.

In het startdocument wordt nadrukkelijk aangegeven dat de provincie de Omgevingsvisies die de U-10 en de regio Amersfoort aanleveren als een bouwsteen willen zien voor de provinciale Omgevingsvisie. Deze worden echter niet zondermeer een op een overgenomen. PS/GS waarderen hoe zij dat in de provinciale Omgevingsvisie gaan laten landen.

Spreekster is er geen voorstander van de sturingsprincipes te ranken. Zij kan zich voorstellen dat deze, daar waar discussie ontstaat, als gelijkwaardig belangrijk worden behandeld. De sturingsprincipes geven echter wel aan dat het provinciale belang moet worden gepakt als het niet vanuit de gemeenten kan worden bediend. Het stelt de provincie derhalve voor een uitdaging.

Faciliteren betekent niet alleen een afwachtende rol. Gedacht moet worden aan faciliteren op het moment dat van onderop plannen naar boven komen waarvan de provincie wat zou moeten vinden. Er zijn echter ook onderwerpen waar de provincie nadrukkelijk initiërend moet zijn en de regie zal moeten pakken.

Er is een aantal verplichte programma's dat de provincie moet maken. Verder is het aan de provincie om te bekijken of zij thema- dan wel gebiedsgerichte programma's wil maken. Er kan nog geen antwoord worden gegeven op de vraag welke de provincie daarvoor zou willen benutten. Er is in deze in de ad hoc commissie een suggestie gedaan. Zij denkt dat hierop later in het traject nader moet worden teruggekomen. Programma's zijn vooral bindend voor de provincie zelf en gericht op uitvoering en het bereiken van een doel. In het proces zijn in deze nog keuzes te maken.

Spreekster onderschrijft in het kader van de digitalisering dat in 2050 sprake zal zijn van een andere wereld. Het is niet voor niets de bedoeling dat de provincie ten aanzien van de Omgevingsvisie voorbijgaat aan de waan van de dag; het is vooruitkijken. De provincie is zich ervan bewust dat zij dan strategisch abstracter dient te kijken. Het is ook geen stip op de horizon wat spreekster betreft. Juist het nieuwe werken betekent dat er meer kortcyclisch met elkaar wordt gekeken, hetgeen een niveau lager zal landen. Dit is echt een visie ver weg, hetgeen wat anders is dan alleen maar dromen over de toekomst; het is wel richtinggevend.

Desgevraagd, licht mevrouw Kotkamp toe dat in de startnotitie staat dat de maatschappelijke opgaven centraal staan. Zij vermoedt dat politiek verschil van opvatting zal zijn over welke maatschappelijke opgave prioriteit zou moeten krijgen. De vraag is derhalve wie uiteindelijk bepaalt welke maatschappelijke opgaven centraal staan en hoe deze worden opgepakt.

Gedeputeerde Maasdam licht toe dat dit uiteindelijk in de Omgevingsvisie zal moeten landen. Hieraan zal een politieke afweging vooraf moeten gaan. Zij verwacht/hoopt dat de provincie in de toekomst te maken gaat krijgen met initiatieven van onderop die de provincie daarop ook zullen uitdagen.

Mevrouw Kotkamp informeert of onderdeel van het Koersdocument wordt, hoe dit dan wordt opgepakt. Zij kan zich goed voorstellen dat het van onderop komt. De vraag is wat dit betekent in de zin van welke plek dit gaat krijgen.

Gedeputeerde Maasdam bevestigt dat die discussie in het kader van het Koersdocument zal moeten worden gevoerd.

Er lopen nu experimenten op basis van de Crisis- en Herstelwet. Deze Wet gaf de provincie de mogelijkheid om op een andere manier te werken; dat gaf een andere borging/positie.

Mevrouw Kotkamp merkt op dat politiek de meningen wel verdeeld waren of dit nu een voordeel was. Een van de pijnpunten daarvan was soms de snelle doorlooptijd, waardoor vergunningen/inspraak in een vrij kort traject achter elkaar moesten worden doorgezet. Spreekster hoopt niet dat dit straks ook in de Omgevingsvisie op die wijze zal worden opgepakt.

Gedeputeerde Maasdam antwoordt dat dit niet het geval zal zijn. Experimenten zijn om van te leren. In het kader van het cultuurveranderingsproces is merkbaar dat de discussie rondom de Omgevingswet en -visie nu al uitdaagt om anders te denken.

Mevrouw Kotkamp informeert wat expliciet het verschil is. Behalve de Crisis- en Herstelwet is de richting naar de Omgevingswet en -Visie volgens haar, los van wat geleerd wordt van de experimenten, anders. De vraag is wat er nu in de experimenten in de huidige wetgeving niet kan. Voorts constateert zij dat de provincie het nu wel anders doet, maar nog steeds met het huidige instrumentarium. De vraag is of daar een risico in zit als de provincie nog andere experimenten wil inzetten om beter grip te krijgen op de Omgevingswet.

Gedeputeerde Maasdam geeft aan zich nader te willen buigen over deze vraag en zegt schriftelijke beantwoording toe.

Met betrekking tot de verwachtingen rondom participatie, licht spreekster toe dat uiteindelijk PS, als hoogste orgaan van de provincie, besluiten over de Omgevingsvisie; de verantwoordelijkheid ligt derhalve bij PS.

Mevrouw Kotkamp licht toe dat haar zorg met name is of, als een experiment wordt gedaan met bepaalde vormen van participatie die feitelijk binnen het huidige instrumentarium nog geen goede plek heeft gekregen, er wellicht bepaalde risico's in zitten ook in verwachtingenmanagement naar diegenen die mee participeren.

Gedeputeerde Maasdam zegt toe deze vraag eveneens te zullen meenemen in de eerder toegezegde schriftelijke beantwoording.

Sommige belangen komen in een participatietraject beter terug dan andere. Uiteindelijk wordt echter uitgekomen op politieke keuzes en besluitvorming. Daar moet alles in zitten. Daarover kunnen verschillende belevingen bestaan. Als een participatietraject wordt ingericht, is het wel van belang dat niet alleen de usual suspects worden bereikt; er zal een stapje verder gekeken moeten worden hoe de niet usual suspects erbij kunnen worden betrokken. Dat staat ook als zodanig wel in de startnotitie.

De Omgevingsvisie wordt voor een lange termijn vastgesteld. Zoals in de startnotitie staat, zal meer kortcyclisch worden gekeken, waardoor veel beter kan worden ingespeeld op veranderingen. Mogelijk leidt dit op sommige onderdelen tot wijzigingsvoorstellen.

Meer integrale budgetten is een onderwerp dat later in het proces aan de orde zal moeten komen.

Dat geldt eveneens voor de keuzes welke programma's de provincie al dan niet gaat maken. In dat kader kan de suggestie met betrekking tot een programma rondom ruimtelijke kwaliteit worden afgewogen. Het hoge abstractieniveau heeft te maken met het feit dat dit de eerste stapjes zijn die worden genomen. Zij hoopt dat het in de komende trajecten snel praktischer zal kunnen worden gemaakt, waardoor het meer gaat leven voor iedereen.

In de startnotitie is verwoord hoe de provincie omgaat met de beleidsneutraliteit. Beleidsneutraal is het uitgangspunt, maar als aanpassingen om moverende redenen noodzakelijk zijn, dan zal naar de beleidsneutraliteit moeten worden gekeken. Een reden zou bv. kunnen zijn een verplichting vanuit het Rijk, of omdat bouwstenen bij elkaar moeten worden gevoegd waaruit keuzes kunnen voortkomen.

Naar aanleiding van een door mevrouw Noordenbos verwoord desbetreffend voorbeeld in de startnotitie, antwoordt spreekster dat met beleidsneutraal wordt bedoeld dat reeds vastgestelde of nog vast te stellen visies zoals bv. PRS/PRV, Natuurvisie, Landbouwvisie, Retailvisie, beleidsneutraal worden overgezet.

Het begrip vertrouwen komt wel degelijk een aantal keren in de startnotitie voor; op blz. 6 wordt vertrouwen zelfs genoemd als een van de basisuitgangspunten.

Ten aanzien van de vraag over de onderbouwing van het gevraagde budget, verwijst spreekster o.a. naar de Kadernota. Het budget is voor verschillende trajecten (organisatiekosten, participatie/communicatie, digitalisering, onderzoek).

De voorzitter merkt op dat in de Kadernota een bedrag van € 2,4 mln. is opgenomen voor het opstellen van de Omgevingsvisie. De Kadernota is echter niet geagendeerd voor deze vergadering. Op grond hiervan adviseert hij de commissie financiële vragen over de Omgevingsvisie te stellen in RGW.

De heer Van Deún licht toe dat de PVV de vraag heeft gesteld, omdat het bedrag ad € 7 ton in het thans ter bespreking voorliggende Statenvoorstel staat. De PVV heeft er echter geen moeite mee de vraag in RGW aan de orde te stellen.

Gedeputeerde Maasdam deelt tot slot mede dat zij de beantwoording op de vragen van de PvdA op schrift heeft.

Op voorstel van de voorzitter wordt die beantwoording als bijlage bij dit verslag gevoegd.

Mevrouw Ens memoreert dat aangegeven is dat de visies van derden niet een op een worden overgenomen, maar als bouwsteen zullen worden gebruikt voor de provinciale Omgevingsvisie. Geïnformeerd wordt hoe hiermee wordt omgegaan als een visie niet strookt met het beleid/idee van de provincie.

Het antwoord met betrekking tot de beleidsneutraliteit blijkt uit de startnotitie. Haar vraag is met name waar zaken worden behandeld die onverwacht naar boven komen.

Gedeputeerde Maasdam memoreert de afspraak dat inhoudelijke zaken in eerste instantie in de desbetreffende vakcommissies worden behandeld. Van daaruit kan iets vervolgens worden doorgeleid naar de ad hoc commissie met het verzoek dat mee te wegen.

De voorzitter merkt op dat deze vraag feitelijk in het Presidium thuishoort. Het antwoord van gedeputeerde Maasdam is in de geest van de lijn van hetgeen eerder met elkaar is gewisseld. Er zal echter een moment komen, dat iets niet bij een van de vakcommissies thuishoort. In het voorliggende stuk staat dat het in dat geval rechtstreeks in de ad hoc commissie komt. Het is aan het Presidium dat te bewaken en daarin beslissingen te nemen. Spreker heeft er alle vertrouwen in dat dit goed en tijdig zal gebeuren.

Gedeputeerde Maasdam vervolgt dat op visies van derden spanning kan zitten. Op grond daarvan wordt aangegeven, dat het als bouwsteen zal dienen en de provincie keuzes zal moeten maken wat zij daarvan al dan niet overneemt.

Mevrouw Ens informeert naar het gevolg van de praktische situatie als een visie van een lokale overheid/regio niet aansluit bij de visie van de provincie.

De heer De Heer memoreert in MME dezelfde vraag te hebben gesteld in het kader van de ruimtelijke economische strategieën. Door het College is geantwoord dat er zoveel mogelijk zou worden gezwaluwstaart, maar dat de provincie een eigenstandige verantwoordelijkheid heeft en er bij strijdigheid een keuze moet worden gemaakt.

Gedeputeerde Maasdam bevestigt het vorenstaande. Het is uiteindelijk aan de provincie om op basis van het provinciale belang daarin een keuze te maken.

De voorzitter resumeert dat dit betekent dat er een verschil kan ontstaan tussen een regionale Gebiedsvisie en de Omgevingsvisie van de provincie.

De heer De Heer heeft behoefte aan een overzicht van de te verwachten stukken die van belang zijn voor de Omgevingsvisie, zowel die binnen de provincie maar vooral die daarbuiten worden gemaakt.

Gedeputeerde Maasdam zegt toe een overzicht te zullen verstrekken gebaseerd op de kennis en kunde binnen de provincie. Zij kan niet garanderen dat dit overzicht uitputtend is, omdat de wereld doorgaat.

De voorzitter stelt vast dat de commissie ermee instemt, dat het voorliggende Statenvoorstel wordt doorgeleid naar PS met de titel klein debat.

7. Vergadering 4 september 2017

De voorzitter geeft aan dat bij het opstellen van de agenda nog niet duidelijk was of er voor deze vergadering bespreekpunten zouden zijn. Inmiddels is bekend dat dan het Participatie- en Communicatieplan kan worden besproken.

Spreker signaleert voorts een behoefte aan afstemming van waar het nu feitelijk over gaat, hoe het met de definities zit, hoe elkaar wordt verstaan en wat precies wat is. Dat is nog een zoektocht. Hij kan zich voorstellen dat de gereserveerde tijd en ruimte eveneens wordt benut om met elkaar in gesprek te zijn/blijven.

Gedeputeerde Maasdam merkt op zich daarin te kunnen vinden.

8. Sluiting

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de voorzitter de vergadering.